

VALTIONEUVOSTON ASETUS COVID-19-TARTUNNAN TOTEAMISEKSI TEHTÄVÄN TUTKIMUKSEN KORVAUSTAKSASTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN 2 §:N MUUTTAMISESTA

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuutus

Kansaneläkelaitos korvaa vakuutetuille yksityisen terveydenhuollon hoito- ja tutkimuskorvauksia sairausvakuutuslain (1224/2004) perusteella. Korvaukset maksetaan sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutuksesta. Hoito- ja tutkimuskorvausten tarkoituksena on täydentää julkista terveydenhuoltoa korvaamalla osa yksityisen terveydenhuollon käytöstä vakuutetulle aiheutuneista kustannuksista.

Lääkärin tai hammaslääkärin määräämästä tutkimuksesta ja hoidosta korvataan Kansaneläkelaitoksen vahvistaman korvaustaksan mukainen määrä. Kansaneläkelaitos vahvistaa korvattavat tutkimus- ja hoitotoimenpiteet ja niiden korvaustaksat sairausvakuutuslain 3 luvun 4 ja 5 §:ssä tarkoitettujen korvaustaksojen perusteista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1336/2004) säädettyjen korvaustaksojen perusteiden ja enimmäismäärien perusteella. Korvaustaksojen perusteet ja vahvistettavat korvaustaksat perustuvat tutkimus- ja hoitotoimenpiteen laatuun, sen vaatimaan työhön ja aiheutamaan kustannukseen, korvattavan palvelun hoidolliseen arvoon ja korvauksiin käytettävissä oleviin varoihin.

Sairausvakuutuslain väliaikainen muutos koskien 3 luvun 7 §:ää tuli voimaan 1.1.2021 alkaen. Sairausvakuutuslain väliaikaisten säännösten voimassaoloa on jatkettu 31.12.2022 saakka (hallituksen esitys eduskunnalle sairausvakuutuslain, vuosilomalain 7 §:n ja merimiesten vuosilomalain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien voimaantulosäännösten muuttamisesta; HE 78/2022 vp). Lain 3 luvun 7 §:n mukaan covid-19-tartunnan toteamiseksi tehtävän tutkimuksen korvaustaksasta voidaan säätää myös valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella säädettävä korvaustaksa perustuu tutkimuksesta aiheutuvaan kustannukseen, korvattavan palvelun hoidolliseen arvoon ja käytettävissä oleviin varoihin. Jos tutkimuksesta peritty palkkio on suurempi kuin korvaustaksan määrä, korvauksena suoritetaan korvaustaksan määrä. Jos peritty palkkio on pienempi kuin korvaustaksan määrä, korvauksena suoritetaan perityn palkkion määrä. Tutkimuksiin, joihin ei ole säädetty korvaustaksaa 7 §:n perusteella, sovelletaan mitä sairausvakuutuslain 3 luvun 5 ja 6 §:ssä säädetään.

Edellä mainittua väliaikaista lainmuutosta koskevassa hallituksen esityksessä sääntelyn tavoitteena on todettu olevan, että jokaiselle sairausvakuutuslain mukaisesti vakuutetulle turvataan pääsy covid-19-taudilta suojaamiseksi annettavaan rokotukseen ja lisätään vakuutettujen taloudellista mahdollisuutta mennä covid-19-tartunnan toteamiseksi tehtävään tutkimukseen yksityiselle palveluntuottajalle julkisen terveydenhuollon sijasta.

2 Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Asetuksen tarve on ollut riippuvainen siitä, tullaanko sairausvakuutuslain väliaikaista säännöstä valtioneu-

voston asetuksenantovaltuutuksesta jatkamaan. Asetukseen ei esitetä sisällöllisiä muutoksia, vaan ainoastaan voimaantulosäännöstä esitetään muutettavaksi. Tästä syystä lausuntokierrosta ei ole pidetty tarpeellisena.

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Voimassa oleva valtioneuvoston asetus covid-19-tartunnan toteamiseksi tehtävän tutkimuksen korvaustaksasta (1175/2020) on voimassa 30.6.2022 saakka. Asetuksen mukaan nukleiinihaponosoitusmenetelmällä tehdyn covid-19-tartunnan toteamiseksi tehtävän tutkimuksen (PCR-tutkimus) korvaustaksa on 100 euroa.

Ilman valtioneuvoston asetusta PCR-testin korvaustaksan vahvistaisi Kansaneläkelaitos. Kansaneläkelaitos on sairausvakuutuslain 3 luvun 6 §:n perusteella vahvistanut korvaustaksat covid-19-tutkimuksille siten, että tutkimuksia on alettu korvata 1.4.2020 lukien. Korvauksen suuruus on PCR-tutkimuksesta 56 euroa ja usean eri vasta-aineluokan (IgA, IgG, IgM) tutkivasta vasta-ainetestistä 15 euroa sekä yksittäisen vasta-aineluokan tutkivasta vasta-ainetestistä 5 euroa. Lisäksi Kansaneläkelaitos on korvanut 14.9.2020 lukien koronavirusantigeeniosoitustutkimusta 36 euron suuruisella korvauksella. Edellytyksenä korvaamiselle on, että tutkimusten ja testien tekemisessä noudatetaan sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen näytteenottokriteereitä, viranomaismääräyksiä ja ajantasaista ohjeistusta.

Valtioneuvoston asetuksen voimassaoloa ehdotetaan jatkettavaksi 31.12.2022 saakka, eli siihen saakka, kun sairausvakuutuslakiin väliaikaisesti lisätty asiaa koskeva asetuksenantovaltuutus on voimassa. Voimassa olevaan asetukseen ei ehdoteta muita muutoksia, vaan ainoastaan voimaantulosäännöstä muutettaisiin.

4 Pääasialliset vaikutukset

Sairausvakuutettujen yksityisestä terveydenhuollosta ostamien PCR-tutkimusten korvaus ilman asetuksen voimassaolon jatkamista olisi 56 euroa Kansaneläkelaitoksen vahvistaman taksan mukaisesti. Asetuksen mukaisen korvaustaksan määrä olisi jatkossakin 100 euroa, joten vakuutetun maksettavaksi jäävä määrä olisi 44 euroa pienempi verrattuna Kansaneläkelaitoksen vahvistamaan taksaan. Mikäli tutkimuksen hinta olisi vakuutetulle 100 euroa tai vähemmän, vakuutetulle ei jäisi lainkaan omavastuusuutta tutkimuksen hinnasta. Saman suuruinen 100 euron korvaus maksettaisiin tutkimuksen tehneelle palveluntuottajalle myös silloin, kun vakuutetun omavastuusuuden maksaisi vakuutetun sijasta hänen työnantajansa.

Korvattavien PCR-testien määrä on vaihdellut tautitilanteen mukaisesti. Vuoden 2021 aikana tutkimuksia tehtiin keskimäärin noin 26 000 kuukaudessa. Alkuvuonna 2022 korvattavien PCR-tutkimusten määrä on kasvanut. Ajalla tammi-maaliskuu testejä on tehty keskimäärin noin 48 000 kuukaudessa. Tutkimusmäärien kasvuun on vaikuttanut epidemiatilanteen lisäksi myös sairausvakuutuslain tartuntatautipäivärahaa koskevan väliaikaisen säännöksen voimaantulo. Vuonna 2022 PCR-tutkimuksesta on maksettu sairaanhoitokorvauksia tammikuussa noin 4,4 miljoonaa euroa, helmikuussa noin 4,6 miljoonaa euroa ja maaliskuussa noin 5,4 miljoonaa euroa. Jos arvioidaan, että tutkimuksia tehtäisiin ajalla 1.7.-31.12.2022 keskimäärin saman verran kuin vuonna 2021

eli keskimäärin 26 000 testiä kuukaudessa, covid-19-tutkimuksen korvauksen kustannusten arvioidaan olevan 7 milj. euroa, josta valtion osuus 4,6 milj. euroa. Voimaantulosäännöksen muutoksesta johtuva lisämäärärahaatarve on tarkoitettu sisällyttää valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen momentille 33.30.60.

Halukkuuteen mennä tutkimukseen yksityiseen terveydenhuoltoon vaikuttavat todennäköisesti omavastuun suuruuden lisäksi myös muut seikat, kuten miten nopeasti tutkimukseen tosiasiallisesti pääsee niin yksityisessä kuin julkisessakin terveydenhuollossa, vakuutetun mielikuvat tutkimukseen pääsyn nopeudesta sekä vakuutetun etäisyys eri palveluntuottajien tutkimuspaikoista.

Työantajalla olisi edelleen mahdollisuus tarjota PCR-tutkimuksia työntekijöilleen työterveyshuollon kautta siten, että Kansaneläkelaitos korvaisi tutkimuksia työterveyshuollon korvausten kautta. Työterveyshuollon korvaukset maksetaan työnantajille jälkikäteen tilikausittain työntekijäkohtaisten enimmäismäärien puitteissa. Ennalta ehkäisevän työterveyshuollon korvaukset ovat ensisijaisia ja sairaanhoidon kustannuksia korvataan 0-40 prosenttia enimmäismäärästä riippuen siitä, kuinka paljon enimmäismäärästä on käytetty ehkäisevän työterveyshuollon kustannuksiin. Työantajalle saattaisi olla edullisempaa tarjota PCR-tutkimuksia varsinaisesta työterveyshuollosta erillisenä siten, että työnantaja solmisi näistä tutkimuksista erillisen sopimuksen palveluntuottajan kanssa ja maksaisi vakuutetun puolesta tutkimusten omavastuuosuudet palveluntuottajalle. Sitä, kumman korvausjärjestelmän kautta työnantajalle aiheutuvat lopulliset kustannukset olisivat pienemmät, on kuitenkin mahdotonta arvioida etukäteen.

Asiaan vaikuttaisi kuinka monta PCR-tutkimusta työntekijää kohden vuoden 2022 aikana tehtäisiin ja kuinka suureksi työterveyshuollon kustannukset tilikaudelta muodostuvat niin ehkäisevän työterveyshuollon kuin sairaanhoidonkin osalta. Jos olisi odotettavissa, että PCR-tutkimuksia tulisi tehtäväksi vähintään yksi jokaista työntekijää kohden, ehdotuksen mukaisen korvauksen hyödyntäminen vähintään 10 työntekijän työpaikalla tulisi todennäköisesti työnantajalle edullisemmaksi kuin työterveyshuollon korvausten hyödyntäminen.

5 Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja viimeistään 30.6.2022 eli samasta ajankohdasta kuin sairausvakuutuslain väliaikainen muutos. Asetus olisi voimassa 31.12.2022 asti eli sen ajan, jonka ajalle sairausvakuutuslakiin on väliaikaisesti lisätty asiaa koskeva asetuksenantovaltuutus.